

A tapasztaló gondolkodás megalapozása

jó gyakorlat

Tájékoztató publikáció a szakmai közönség, érdeklődők számára

Molnárné Czeglédi Cecília

Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola

Kivonat:

E publikációban a tapasztaló gondolkodás megalapozását mutatjuk be. A tapasztalás tudatos tanulása erőteljesen növeli annak eredményességét és hatékonyságát.

Fő fogalmak:

tapasztalás, tapintás, szaglás, ízlelés, hallás, látás, mozgás.

---

1. A jó gyakorlat kerete

Kidolgozó: Molnárné Czeglédi Cecília (Molnár Zsolt közreműködésével)

Alkalmazók: Újbudai Grosics Gyula Sport Általános Iskola

Célcsoport: alsó tagozat

Tehetségterület: logikai, nyelvi, művészeti, intraperszonális, interperszonális

Tevékenységi kör: tehetségfejlesztés

2. A rendszer kidolgozásának oka, célja

A tapasztalás alapozza meg a teljes körű gondolkodás (teljes elmeműködés) további funkcióit, az érzelmi munkát, gondolkodást, cselekvést. Az elmeműködéshez a „nyersanyagot adja”, minősége alapvetően meghatározza a többi elmefunkció minőségét.

Azért fontos a tapasztalás tudatos tanulása, mert jobb a tapasztalás minősége, ha tudatos, fejlesztett, értelemmel, érzelemmel irányított tevékenység, mely megfelelő cselekvéscélt követ, helyes cselekvésment szerint zajlik. Ösztönösen is jól mehet a tapasztalás, de a tudatos fejlesztés – mint minden más esetben – erőteljesen növeli eredményességét és hatékonyságát.

3. A tapasztalás tanításának módja

A tapasztalás lépéssorozat, a tanulók megtanulják a tapasztalás lépéseit, azaz a célállítást, gyűjtést, rendezés funkciókat. Ezeket egyenként és folyamatában is begyakorolják. A tapasztalás tanítása során jó, ha követjük a tapasztalás szokásos lépéseit, végigvesszük az összes funkciót.

Cél és tárgyterület meghatározása:

A tapasztalás célja, tárgyterülete jöhet más feladatból, értelmi, érzelmi vagy cselekvési tennivalóból, ahol ezek alapját, nyersanyagát adják a tapasztalatok. A tanulási folyamatban a tapasztalási feladatot közvetlenül is adhatja a tanító, tanár.

Csatornánként külön-külön, sokrétűen történő gyűjtés:

A tárgyterület megadása után csatornánként külön-külön gyűjtögetik a gyerekek a tapasztalatokat, írják össze a tapasztalási jellemzőket. Lehetőleg mindegyik tapasztalási csatornára kitérnek.

Rendezés, egybeépítés:

Ezután egybeépítik a gyerekek a különböző közegbeli tapasztalatokat. Ezzel adott élménykörben egységgé válik a tapasztalat.

4. Tapintás-gyakorlatok (Példa a tapasztalás tanítására)

Mi van a szakajtóban?

Egy kosárba teszünk, létszámtól függően, 10-20 féle, jól kitapintható tárgyat. Letakarjuk a kosarat, s belenyúlva a gyerekek kiválasztanak egy-egy dolgot, amit a kendő alatt kell tapintással felismerni. Amikor azonosította a választó gyermek, hogy mi van a kezében, megnevezi, s előveheti a kendő alól.

Csavaros tető

10 különböző tégelyt és hozzájuk tartozó tetőt teszünk az asztalra. Bekötött szemmel kell a gyerekeknek párosítani a tégelyeket a csavaros tetejükkel.

Párkereső

Öt pár kisebb tárgyat választunk, melyek elférnek egy tojástartóban, például két egyforma fakockát, két egyforma gombot stb. Kitevesszük őket az asztalra, a gyerekeknek bekötött szemmel kell kitapintaniuk és párosával a tojástartóba helyezni a tárgyakat. Nehezíthető a feladat, ha a tárgyak egyik felét gyurmába csomagoljuk.

Mit rajzolok?

A gyerekek párban egymás hátára rajzolnak egyszerű formákat, ki kell találni, hogy mit.

Tapintható könyvecske

Kis könyvet hajtogatunk, lapjaira ragasszunk különféle, jól kitapintható dolgot pl.: préselt virágot, levelet, dekorgumiból kivágott formákat, magokból kirakott alakokat stb.

Tapintható betűk

Dekorgumiból, dörzspapírból, vékony falemezből kivágott betűalakokat kell felismerni tapintással a gyerekeknek, s hangként megnevezni. Nehezíthető a feladat, ha bekötött szemmel, a kitapintott betűkből szót kell kirakni.

Nyomásérzékelés (Tapintás óraterv)

1. Vers

Tamkó Sirató Károly: Törpetáncⁱ

Fenn a hegyen,	Hipp,-hopp,
körbe-körbe,	hepe,-hupa,
Túztáncot jár	avar,-muhar,
három törpe.	jaj, de puha!

Rátiporva	Zeng a daluk
kőre, rögre,	mindörökre,
azt huhogják	Törpe bögre,
megpörögve:	görbe bögre.

2. Hangolódó beszélgetés

- Érzed-e, ha kőre, rögre lépsz?
- Hogyan, mivel érzed?
- Érzed-e, ha hepe-hupás lábad alatt a talaj?
- Hogyan, mivel érzed?
- Érzed-e, hogy az avar, muhar puha?
- Hogyan, mivel érzed?

3. Nyomásérzékelés I. (nyomás ereje)

- Párban dolgozzatok! Nyomd meg a társad karját:

- enyhén
- kicsit
- közepesen
- erősen!

A pár mindkét tagja mondja el mit érzett, mit tapasztalt!

- Csere! Nyomd meg a társad karját:
- a kisujjad hegyével
- a hüvelykujjad begyével
- a tenyereddel!

A pár mindkét tagja mondja el mit érzett, mit tapasztalt!

Nyomásérzékelés II. (felszínek, felületek érzékelése)

Mit rejt a szakajtó?

Letakart kosárba rejtünk különféle alakú tárgyakat. Egyenként szólítjuk a gyerekeket, és a letakart kosárba nyúlva kiválasztanak egy tárgyat, tapintással kell kitalálniuk, mi lehet.

- Mondj el kiválasztott tárgy alakjáról mindent, amit ki tudsz tapintani?
- Mi lehet ez?

Miután minden tapasztalatáról beszámolt a gyermek és megnevezi a tárgyat, előveheti a kendő alól, megnézzük igaza volt-e.

Nyomásérzékelés III. (felszínek, felületek érzékelése)

- A következő feladat a teremben található felszínek vizsgálata. Nézz jól körül, hányféle felszínt tudsz megtapintani, megvizsgálni! Ha jó alaposan végignéztél mindent, megtervezted, mit tapintasz meg, állj fel és indulj a felszínek vizsgálatára!

Hagyjuk több percen át vizsgálódni a gyerekeket, majd csoportokra osztva gyűjtsék össze T táblázatban, minek milyen tapintása volt.

4. A tapasztalatok összegzése

- Minek, milyen volt a felülete, mit éreztél?
- Mi alapján tudnátok csoportosítani a felületeket?
- Milyen csoportosítás lehetséges még?

5. Tapintási élmény felidézése I.

- Képzeld el, hogy erdőben sétálsz. Megsimogatod a fák kérgét. Mit érzel? Vannak különböző kérgű fák? Az egyik fatörzsön tapló van, azt is jó alaposan végigtapogatod. Mit érzel? A köveken mohát találsz, megtapogatod. Mit érzel? Vannak különböző tapintású mohák? Stb.

6. Tapintási élmény felidézése II.

- Képzeld el, hogy sötétben érsz haza, nincs villany, se zseblámpa, kitapogatsz a ház, szoba dolgait.
- Meséljétek el, beszéljétek meg egymással csoportmunkában, mi mindent sikerült kitapogatnod!
Gondolattérképpel összegezzétek a megbeszélteket!

5. A tapasztalás tanításának haszna

E rendszerrel a gyerekek megismerik a tapasztalás egyes területeit (csatornáit), gyakorolják a lényegi funkcióit, fejlődik figyelmük és tudatosságuk. Mindezzel a többi tanulási területen való munkát is megalapozzák.

2019. december 30.